

PROFILAKTIKA INSPEKTORINING DAVLAT ORGANLARI, JAMOAT TASHKILOTLARI BILAN HAMKORLIKDAGI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH.

*IIV Akademiyasi 313-guruh kursanti
Muzaffar Botirov*

Annotatsiya: Ushbu maqolada profilaktika inspektorining davlat organlari va jamoat tashkilotlari bilan hamkorlikdagi faoliyati o'rganiladi. Maqola, profilaktika inspektorining jinoyatchilikni oldini olish va xavfsizlikni ta'minlashdagi rolini, shuningdek, o'zaro ma'lumot almashish, ta'lim va tarbiya dasturlari, jamiyat bilan aloqalar, monitoring va nazorat, ijtimoiy loyihalar hamda manfaatdor tomonlar bilan hamkorlikni taqdim etadi. Ushbu faoliyatlar orqali inspektorlar jamiyatda xavfsizlik muhitini yaratish va jinoyatchilikni kamaytirishda muhim rol o'ynaydi. Maqola, profilaktika inspektorining kompleks yondashuvini va uning samarasini ko'rsatib, bu sohadagi ilmiy va amaliy ahamiyatini ta'kidlaydi.

Kalit soʻzlar: · Profilaktika inspektori, · Davlat organlari, · Jamoat tashkilotlari Hamkorlik, · Jinoyatchilikni oldini olish, · Xavfsizlik, · Ma'lumot almashish, · Ta'lim va tarbiya, · Jamiyat bilan aloqalar, · Monitoring va nazorat, · Ijtimoiy loyihalar, · Aholi bilan muloqot, · Profilaktik chora-tadbirlar, · Ijtimoiy muammolar, · Manfaatdor tomonlar.

Аннотация: В данной статье рассматривается деятельность инспектора по профилактике во взаимодействии с государственными органами и общественными организациями. В статье представлена роль инспектора по предупреждению преступности и обеспечению безопасности, а также обмену информацией, программам образования и обучения, связям с общественностью, мониторингу и контролю, социальным проектам и сотрудничеству с заинтересованными сторонами. Благодаря этой деятельности инспекторы играют важную роль в создании безопасной среды в обществе и снижении уровня преступности. В статье показан комплексный подход профилактического инспектора и его эффективность, подчеркнута его научная и практическая значимость в этой сфере.

Ключевые слова: · Инспектор по профилактике, · Государственные органы, · Общественные организации.Сотрудничество, Предупреждение преступности, Безопасность, Обмен информацией, Образование и воспитание, Связи с общественностью, Мониторинг и контроль, Социальные проекты, Общение с населением, Профилактические меры, Социальные вопросы, · Заинтересованные стороны.

Annotatsiya: This article examines the activities of the prevention inspector in cooperation with state bodies and public organizations. The article presents the role of the prevention inspector in crime prevention and security, as well as information sharing, education and training programs, community relations, monitoring and control, social projects and cooperation with stakeholders. Through these activities, inspectors play an important role in creating a safe environment in the community and reducing crime. The article shows the comprehensive approach of the preventive inspector and its effectiveness, and emphasizes its scientific and practical importance in this field.

Key words: · Prevention inspector, · State bodies, · Public organizations Cooperation, Crime prevention, Security, Information sharing, Education and upbringing, Public relations, Monitoring and control, Social projects, Communication with the population, Preventive measures, Social issues, · Stakeholders.

Profilaktika inspektorining davlat organlari va jamoat tashkilotlari bilan hamkorlikdagi faoliyati muhim ahamiyatga ega. Ushbu faoliyatning asosiy maqsadlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Ma'lumot almashish

Davlat organlari va jamoat tashkilotlari o'rtasida ma'lumotlar almashish, jinoyatchilikni oldini olish va xavfsizlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Profilaktika inspektorlari statistik ma'lumotlar va tahlillarni taqdim etib, vaziyatni yaxshilashga yordam beradi.

2. Ta'lim va tarbiya

Profilaktika inspektorlari jamoat tashkilotlari bilan birgalikda turli seminarlar, treninglar va aksiyalar o'tkazish orqali yoshlarni jinoyatchilikdan saqlashga yo'naltirilgan ta'lim dasturlarini ishlab chiqishlari mumkin.

3. Jamiyat bilan aloqalar

Profilaktika inspektorlari jamoat tashkilotlari orqali aholi bilan bevosita muloqotda bo'lishadi. Bu, aholining xavfsizlik masalalariga bo'lgan munosabatini yaxshilash va ularga yordam berish uchun muhimdir.

4. Monitoring va nazorat

Davlat organlari bilan hamkorlikda profilaktika inspektorlari jinoyatchilik darajasini kuzatish va profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirishda nazorat funksiyalarini bajaradi.

5. Ijtimoiy loyihalar

Jamoat tashkilotlari bilan birgalikda ijtimoiy loyihalar va dasturlarni ishlab chiqish, bu orqali jinoyatchilikni kamaytirish va ijtimoiy muammolarni hal etishga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish.

6. Aloqa va hamkorlik

Profilaktika inspektorlari davlat organlari, jamoat tashkilotlari, mahalliy jamoalar va boshqa manfaatdor tomonlar bilan muntazam aloqa o'rnatib, muammolarni birgalikda hal etishga qaratilgan strategiyalarni ishlab chiqadilar.

Ushbu faoliyatlar orqali profilaktika inspektorlari jamiyatda xavfsizlikni ta'minlash va jinoyatchilikni oldini olishda muhim rol o'ynaydilar.

Davlatning alohida belgilaridan biri bu davlat organlarining mavjudligi bo'lib, ular alohida funksiyalarni bajaradi. Demak, davlat hokimiyatining mamlakat butun hududiga tatbiq etilishi va davlat organlarining barcha aholi uchun umumiy majburiy qarorlar qabul qilishi bilan ifodalanadi. Bu esa davlat organlarining faoliyat yo'nalishlarida ijtimoiy munosabatlarni tartibga solish vakolatini beradi. Aynan shulardan kelib chiqib, profilaktika inspektori huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshirishda davlat organlarining mavjud imkoniyatlaridan foydalanish zarurati kelib chiqadi va hamkorlikni talab etadi. Profilaktika inspektori davlat organlari boshqaruv sohasidagi vakolatlari doirasidan kelib chiqib hamkorlikdagi ishlarni tashkil etadi va amalga oshiradi:

Sud organlari bilan:

Prokuratura organlari bilan:

O'zbekiston Respublikasining "Prokuratura to'g'risida"gi qonunida belgilanganidek, prokuratura organlarining asosiy vazifalari qonun ustuvorligini ta'minlash, qonuniylikni mustahkamlash, fuqarolarning huquq hamda erkinliklarini, jamiyat va davlatning qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlarini, O'zbekiston Respublikasining konstitutsiyaviy tuzumini himoya qilish, huquqbuzarliklarning oldini olish va profilaktika qilish;

hududda sodir bo'lishi mumkin bo'lgan huquqbuzarlik, jinoyat, boshqa noxush hodisa va holatlarning oldini olish, ularning sodir etilish sabablari va ularga imkon bergan sharoitlarni aniqlash hamda bartaraf etish;

sodir etilgan jinoyatlarni, ayniqsa ularning prokuratura organlari tergoviga tegishlilarini ochish, shu maqsadda surishtiruv ishlarini olib borish; uchinchidan, fuqarolarning huquq va qonuniy manfaatlarini himoya qilish, ularga ijtimoiy-huquqiy yordam ko'rsatish hamda aholining huquqiy madaniyatni yuksaltirish;

jazoni ijro etish muassasalaridan ozod etilganlar konstitutsiyaviy tuzumga qarshi xatti-harakatlari uchun jazoga tortilganlar va diniy ekstremistik oqim a'zolari bilan yakka tartibdagi profilaktik ishlarni amalga oshirish va ularni nazoratga olish;

sodir etilgan og'ir va o'ta og'ir jinoyatlar yuzasidan dalil va ashyolarni aniqlash, ularni javobgarlikka tortish choralarini ko'rish;

jinoyatlarning sabab va sharoitlarini aniqlash hamda ularni bartaraf etish choralarini ko'rish;

mehnat qonunchiligiga muvofiq, korxonalar, tashkilot va muassasalarda ishlayotgan voyaga yetmaganlarning huquq va erkinliklarini himoya qilish;

yangi qabul qilingan qonunlar va qonun osti normativ-huquqiy hujjatlarning mazmun- mohiyatini fuqarolarga yetkazish hamda bu borada targ‘ibot va tashviqot ishlarini amalga oshirish.

Davlat xavfsizlik xizmati bilan:

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti davlat xavfsizlik xizmati organlari: qo‘riqlanuvchi shaxslarning manfaatlari, xavfsizligi va daxlsizligiga qarshi huquqbuzarliklar sodir etishga moyil bo‘lgan shaxslarning hisobini yuritadi.

O‘zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi organlari: yuridik shaxslar tomonidan rioya etilishi ustidan nazoratni ta‘minlaydi. Adliya organlari bilan aholi o‘rtasida umumiy profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirishda imkoniyatlar yuqoridir. Respublikada olib borilayotgan targ‘ibot-tashviqot mavzulari tub mohiyatidan kelib chiqib, ma‘ruzalar o‘qilishi, davra suhbatlarining tashkil etilishi va uchrashuvlar o‘tkazilishi aynan adliya organi bilan tashkil etilishi samaradorligi yuqoridir.

Davlat bojxona organlari bilan:

jismoniy va yuridik shaxslar, shuningdek, chet el fuqarolarining bojxona haqidagi qonun hujjatlariga rioya etilishini nazorat qilish;

bojxona to‘lovlarini undirish, bojxona nazoratidan o‘tkazilishi shart bo‘lgan tovarlar va transport vositalarining shunday nazoratdan o‘tkazilishini ta‘minlash;

bojxona haqidagi qonun hujjatlari buzilishining, shu jumladan kontrabandaning oldini olish, uni aniqlash va chek qo‘yish hamda qonunda belgilangan boshqa vazifalarni amalga oshirish;

bojxona nazoratidan o‘tkazilishi shart bo‘lgan tovarlar va transport vositalarining shunday nazoratdan o‘tkazilishini ta‘minlash;

bojxona chegarasi va unga tutash hududlarda huquqbuzarlik, jinoyat va boshqa salbiy hodisalarning oldini olish, ularning sodir etilish sabablari va ularga imkon bergan sharoitlarni bartaraf qilish;

bojxona chegarasi va unga tutash hududlarda sodir etilgan ma‘muriy huquqbuzarlik to‘g‘risidagi ishlarni yuritish va hal etish, shuningdek sodir etilgan jinoyatlarni “issiq izi”dan ochish, shu maqsadda surishtiruv, tezkor-qidiruv tadbirlarini olib borish;

bojxona organlari xodimlari bojxona komplekslari va bojxona postlaridan turli pornografik mazmundagi, zo‘ravonlikni targ‘ib qiluvchi, milliy ma‘naviyatimizga yot bo‘lgan materiallar, jumladan jurnallar, CD, DVD disklar, kassetalar olib kirilishining oldini olish choralarini ko‘rish;

jismoniy shaxslar tomonidan bojxona postlari va aylanma yo‘llar orqali O‘zbekiston Respublikasining hududiga noqonuniy tovarlar olib kirilishining oldini olish, bu borada bojxona organlari xodimlari bilan zarur operativ ma‘lumotlar

almashish hamda bunday qonunbuzarliklarning oldini olish choralari ko'rish maqsadida rejali va rejadan tashqari tekshiruv tadbirlari va qo'shma reydlar o'tkazish; jinoyat sodir etib yashiringan va qidiruvdagi boshqa shaxslarni aniqlash va qo'lga olish, o'g'irlangan, olib qochilgan avtotransport vositalarini ushlab choralari ko'rish;

Soliq organlari bilan:

davlat soliq siyosatini amalga oshirish, soliqlarning to'liq va o'z vaqtida to'lanishi ustidan nazoratni ta'minlash;

soliqlarga oid huquqbuzarliklarning oldini olish, ularni aniqlash va bartaraf etish bo'yicha kompleks tadbirlarni amalga oshirish, pul mablag'larining g'ayriqonuniy aylanishi manbalariga barham berish, aholi bilan pulli hisob-kitoblarni amalga oshiruvchi yuridik va jismoniy shaxslar tomonidan naqd pul tushumining to'liq va o'z vaqtida topshirilishi ustidan muntazam nazoratni ta'minlash;

bozorlar va savdo komplekslarining moliya-xo'jalik faoliyati, ular tomonidan soliq to'g'risidagi qonun hujjatlariga rioya etilishi ustidan nazoratni amalga oshirish;

aniqlangan huquqbuzarliklar bo'yicha surishtiruv o'tkazish, jinoyat ishlarini tergovga tegishligiga ko'ra huquqni muhofaza qiluvchi organlarga topshirish;

aholining soliqqa doir huquqiy madaniyatini yuksaltirishga qaratilgan tashkiliy va targ'ibot-tashviqot ishlarini amalga oshirish;

soliq sohasidagi huquqbuzarliklarning oldini olish, ularning sodir etilish sabablari va ularga imkon bergan sharoitlarni bartaraf etish hamda aniqlangan bu boradagi ma'muriy huquqbuzarliklar to'g'risidagi ishlarni hal etish;

soliqlar yoki boshqa majburiy to'lovlarni to'lashdan bo'yin tovlash va boshqa shu kabi jinoyat va ma'muriy huquqbuzarliklarni aniqlash hamda aybdorlarga tegishli choralarni ko'rish bo'yicha tekshiruv, qo'shma reydlar va boshqa tadbirlarni o'tkazish;

soliq sohasidagi huquqbuzarliklarning oldini olish, ularning sodir etilish sabablari va ularga imkon bergan sharoitlarni aniqlash hamda bartaraf etish, bu sohadagi tashkiliy, metodik va huquqiy muammolarni hal qilish bo'yicha chora-tadbirlarni ishlab chiqish va ularning ijrosini ta'minlash;

soliq to'lashdan bosh tortib kelayotgan fuqarolar bilan yakka tartibdagi profilaktik suhbatlar o'tkazish hamda ularning belgilangan soliq va majburiy to'lovlarni o'z vaqtida amalga oshirishlarini ta'minlash choralari ko'rish;

kontrabanda yo'li bilan olib kirilgan va boshqa belgilangan talablarga javob bermaydigan tovar mahsulotlari bilan savdo qilayotgan do'konlar va savdo shahobchalarini aniqlab, bu haqda hududiy soliq organlariga xabar berish orqali qonunbuzarliklarni sodir etayotgan fuqarolarga nisbatan qonuniy choralar ko'rilishini ta'minlash;

alkogol va tamaki mahsulotlarini realizatsiya qilishga doir cheklashlarga rioya etishlarini ta'minlash, jumladan alkogol va tamaki mahsulotlarini yigirma yoshga

to'lmagan shaxslarga sotish, aksiz markalari bilan tamg'alanmagan holda sotish, qolaversa ta'lim, sport muassasalari va diniy muassasalardan besh yuz metrdan kam masofa joylashgan savdo ob'ektlarida sotilishining oldini olish choralari ko'rish.

Sog'liqni saqlash organlari bilan:

hosil qilish va ulardan bunday kasalliklar tarqalishining oldini olish maqsadida, ushbu fuqarolarni hududiy sog'liqni saqlash muassasalari bilan hamkorlikda tibbiy ko'rikdan o'tkazish choralari ko'rish;

OITS va boshqa xavfli yuqumli kasalliklar aniqlangan taqdirda ularning majburiy davolanishlarini ta'minlash choralari ko'rish;

xizmat hududida odam savdosi jinoyatidan jabr ko'rgan fuqarolar aniqlanganda, ularni hududiy sog'liqni saqlash muassasasida tibbiyot ko'rikdan o'tkazish hamda zarurat tug'ilganida, odam savdosidan jabrlanganlarga yordam ko'rsatish va ularni himoya qilishga ixtisoslashtirilgan muassasalarga joylashtirish choralari ko'rish;

xizmat hududida aniq shaxs tomonidan tan jarohati yetkazilgan holatlarda, fuqaroga yetkazilgan jarohatning og'irlik darajasini aniqlashni so'rab, hududiy tibbiyot muassasalariga sud-tibbiy ekspertiza tayinlash choralari ko'rish;

zarur hollarda yetkazilgan jarohatning og'irlik darajasini belgilangan muddatda aniqlash maqsadida, profilaktika inspektori o'zi fuqaroni sud-tibbiy ekspertizaga olib borishni ta'minlash;

tibbiyot muassasalaridan olingan xulosa asosida huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlarni yuritish yoki jinoyat ishini tergov organlariga oshirish choralari ko'rish;

mastlik holatini shuningdek ularda yaqqol ko'rinib turgan jarohatlarning darajasini va sabablarini aniqlash;

surunkali alkogolizm, giyohvandlik yoki zaharvandlikka muhtal bo'lgan bemorlarni majburiy davolashga yuborish;

ruhiy kasallarning ruhiy va salomatlik holatlari o'zgarib, tajovuzkorligi oshganda, o'ziga va yaqin atrofdagilarga xavf tug'dirganda, davolash uchun yuborish choralari ko'rish;

xavfli guruhga kiruvchi shaxslar, xususan fohishalar, igna orqali giyohvand moddalarini qabul qiluvchilar, besoqolbozlar aniqlanganda, profilak-tika inspektori ularning teri-tanosil kasalliklari yoki OITS kasalligiga chalingan-chalinmaganliklarini aniqlash, zarurat tug'ilganda belgilangan tartibda davolash choralari ko'rish;

jamoat joylari va ko'ngilochar joylarda, bozorlar va savdo rastalarida, ta'lim muassasalari va aholi turar joylarida sanitariya va gigiena qoidalari, tozalik va obodonlashtirish talablariga rioya etilishini nazorat qilish;

aholi o'rtasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, shuningdek yuqumli kasalliklar tarqalishining oldini olish maqsadida, hududiy sog'liqni saqlash

muassasalari xodimlari bilan birgalikda ta'lim muassasalari, mehnat jamoalari va aholi turar joylarida davra suhbatlari o'tkazish.

Ta'lim organlari bilan:

Mehnat organlari bilan:

O'zbekiston Respublikasi Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish davlat qo'mitasi organlari bilan ushbu sohadagi huquqbuzarliklar va ularning sabab va shart-sharoitlarini bartaraf etish bo'yicha hamkorlikdagi ishlarni tashkil etish maqsadga muvofiq.

Ichki ishlar organlarining huquqbuzarliklarning profilaktikasini amalga oshirishda va jinoyatchilikka qarshi kurashishda jamoatchilik bilan hamkorligisiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Chunki hozirgi davrda huquqbuzarliklarning profilaktikasini amalga oshirishda va jinoyatchilikka qarshi kurashishda faqatgina ichki ishlar organlarining vazifalari emas, balki keng jamoatchilikning ham asosiy majburiyatlaridan biridir.

O'zbekistonda fuqarolik jamiyati qurilishi asosiy vazifalardan biri etib belgilangan, fuqarolik jamiyati esa, yuksak darajada uyushgan, tartibli munosabatlar tizimiga tayangan, o'zini o'zi boshqarish mexanizmlaridan iboratdir. Bu mexanizmlarni esa, asosan jamoat birlashmalari, jamoat tuzilmalari tashkil etadi. Shuning uchun ham profilaktika inspektorlarining fuqarolik jamiyati belgilarini tashkil etadigan jamoat birlashmalari bilan o'zaro hamkorligi samaralidir. Mamlakatimizda jamoat tuzilmalarining rolini oshirish maqsadida ko'pgina ishlar amalga oshirilib kelinmoqda, shu jumladan ularning huquqbuzarliklarning profilaktikasini amalga oshirish hamda jinoyatchilikka qarshi kurashish borasidagi vazifalari ham belgilab berilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 18 fevraldagi "Jamiyatda ijtimoiy- ma'naviy muhitni sog'lomlashtirish, mahalla institutini yanada qo'llab-quvvatlash hamda oila va xotin-qizlar bilan ishlash tizimini yangi darajaga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF- 5938-sonli Farmoni qabul qilindi. Ushbu farmon asosida profilaktika inspektorlari mahalla fuqarolar yig'ini raislarining huquq-tartibot masalalari bo'yicha o'rinbosari etib belgilandi. Mazkur tartib profilaktika inspektorlarining mahalla fuqarolar yig'inlari bilan hamkorligini yanada kuchaytirdi.

Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari bilan:

xotin-qizlarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishga, ularning jamiyat hayotidagi, oilada ma'naviy-axloqiy muhitni shakllantirishdagi, yosh avlodni tarbiyalashdagi rolini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlarning olib borilishida amaliy yordam ko'rsatish;

mahallada xavfsizlikni ta'minlash maqsadida xonadonlarga kirib chiqib, fuqarolarning oilaviy turmush tarzini o'rganish va mavjud muammolarni tegishligi bo'yicha hal etish choralarini ko'rish;

fuqarolarga pasport tizimi qoidasiga amal qilgan holda yashashlari shartligi, doimiy yoki vaqtinchalik ro‘yxatdan o‘tmasdan yashashlariga yo‘l qo‘ymaslik, xonadonlarini noqonuniy ravishda ijaraga bermaslik yuzasidan tushuntirishlar olib borish;

to‘ylar va boshqa marosimlarni o‘tkazish yuzasidan tavsiyalar ishlab chiqish hamda ularni amalga oshirishda;

atrof-muhitni muhofaza qilish, hududning sanitariya holati, uni obodonlashtirish hamda ko‘kalamzorlashtirish masalalari yuzasidan o‘z vakolatlari doirasida tegishli hududda joylashgan korxonalar, muassasalar va tashkilotlarni aniqlangan qoidabuzarliklar bo‘yicha javobgarlikka tortish;

tegishli hududda xavfsizlikni va jamoat tartibini saqlash, fuqarolar ogohligini oshirish, tinchlik va barqarorlikni ta‘minlash;

ijtimoiy-ma‘naviy muhitni sog‘lomlashtirish, huquqbuzarlik va jinoyatchilikning barvaqt oldini olish, bu borada aholi o‘rtasida profilaktik targ‘ibot tadbirlarini o‘tkazish;

fuqarolarda, ayniqsa voyaga yetmaganlar va yoshlarda huquqiy madaniyatni yuksaltirish, fuqarolar yig‘inlarida huquqiy targ‘ibot ishlarini tizimli amalga oshirish;

voyaga yetmaganlar hamda yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlarini hurmat qilish ruhida tarbiyalash, ongi va qalbida mustaqillik g‘oyalariga sodiqlik, milliy o‘zlikni anglash, Vatanga muhabbat va uning taqdiriga daxldorlik, fidoiylik hissini qaror toptirish va rivojlantirish, turli mafkuraviy tahdidlardan asrashga qaratilgan tadbirlarni o‘tkazishda ishtirok etish;

mamlakatimizda qaror topgan tinchlik, osoyishtalik va barqarorlik natijasida aholi farovonligi ta‘minlanayotganligi, bu borada o‘zining faol ishtiroki bilan munosib hissa qo‘shish har bir fuqaroning vatanparvarlik va fuqarolik burchi ekanligini tushuntirish;

fuqarolar yig‘ini hududidagi ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish, obodonlashtirish hamda ko‘kalamzorlashtirish masalalari bo‘yicha qabul qilingan qonun hujjatlari talablari, umumdavlat hamda hududiy dasturlarda belgilangan chora-tadbirlar ijrosini ta‘minlash va ushbu jarayonda keng jamoatchilik ko‘magini shakllantirish ishlarini tashkil etish va amalga oshirish;

fuqarolar tomonidan pasport tizimi, sanitariya, ekologiya, yong‘in va harakat xavfsizligi qoidalariga rioya etilishi, elektrenergiya, tabiiy gaz va ichimlik suvidan foydalanganlik uchun to‘lovlarning o‘z vaqtida to‘lanishi yuzasidan amalga oshirilayotgan tadbirlarda ishtirok etish;

surunkali ichkilikbozlik va giyohvandlikni oldini olish choralarini ko‘rish;

voyaga yetmaganlarni salbiy ijtimoiy illatlar ta‘siridan asrash choralarini ko‘rish;

notinch oilalarni, farzand tarbiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi yoki ular tarbiyasi bilan shug'ullanmaydigan ota-onalarni va ularning o'rnini bosuvchi shaxslar bilan profilaktik- tarbiyaviy ishlarni amalga oshirish;

muqaddam sudlangan va jazoni ijro etish muassasalaridan ozod etilgan shaxslarni ijtimoiy rehabilitatsiya qilish va ijtimoiy moslashtirishda qatnashish;

jismoniy shaxslarning huquqbuzarlik jabrlanuvchisiga aylanishi xavfini kamaytirishga doir chora-tadbirlarni amalga oshirishda ishtirok etish;

tabiiy ofatlar, ommaviy tartibbuzarliklar va boshqa favqulodda vaziyatlarda jamoat tartibini saqlash, favqulodda vaziyat xavfi tug'ilganda aholini o'z vaqtida xabardor qilish, aholi o'rtasida bunday vaziyatlarda to'g'ri harakat qilishni targ'ib etish va ushbu holatlarni bartaraf etishda ko'maklashish;

ish faoliyatida asosan tungi vaqtlarda hududlardagi jamoat joylari, mahalla ko'chalari, qarovsiz joylarda navbatchilik asosida jamoatchilik nazoratini olib borish.

Siyosiy partiyalar bilan:

aholining kam ta'minlangan qismini ijtimoiy qo'llab quvvatlash;

aholi o'rtasida mavjud ijtimoiy-iqtisodiy va maishiy muammolarni hal etish;

ilgari sudlangan va boshqa ijtimoiy himoyaga muhtoj aholi qatlamiga uy-joy masalalarida yaqindan yordam ko'rsatish;

aholi o'rtasida ishsizlikni bartaraf etish, bu borada yangi ishchi o'rinlar yaratish borasida davlat organlariga taklif va tavsiyalar kiritish;

aholining pensiy va ish haqlarini oshirish yuzasidan davlat organlariga taklif va tavsiyalar kiritish.

Yoshlar ittifoqi bilan:

yoshlarning huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yuksaltirishga doir chora-tadbirlarni amalga oshirish;

yoshlar o'rtasida huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshirish, shu jumladan huquqbuzarliklarning sodir etilishi sabablarini va bunga imkon berayotgan shart-sharoitlarni aniqlash va bartaraf etish;

yoshlarni ijtimoiy rehabilitatsiya qilish va ijtimoiy moslashtirish chora-tadbirlarini ko'rish;

yoshlarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ta'minlash;

yoshlar, ayniqsa ishsiz va ijtimoiy himoyaga muhtoj bo'lganlarni ishga joylashtirish va ularning bandligi uchun shart-sharoitlar yaratish;

yoshlarni vatanparvarlik, fuqarolik tuyg'usi, bag'rikenglik, qonunlarga, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida, zararli ta'sirlar va oqimlarga qarshi tura oladigan, hayotga bo'lgan qat'iy ishonch va qarashlarga ega qilib tarbiyalash;

yoshlarni axloqiy negizlarni buzishga olib keladigan xatti-harakatlardan, terrorizm va diniy ekstremizm, separatizm, fundamentalizm, zo'ravonlik va shafqsizlik g'oyalariidan himoya qilish;

yoshlarda sog‘lom turmush tarziga intilishni shakllantirish, shuningdek yoshlarning bo‘sh vaqtlarini mazmunli tashkil etish va yoshlar sportini ommaviy rivojlantirish uchun shart- sharoitlar yaratish.

Fuqarolar bilan hamkorligining asosiy yo‘nalishlarga bo‘lish mumkin:

shaxs, jamiyat va davlat manfaatlarini g‘ayrihuquqiy tajovuzlardan himoya qilish;

jinoyat va ma‘muriy huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshirish, ular haqida o‘zaro axborotlar almashish;

ma‘muriy hududda keng ko‘lamdagi nazorat ishlarini amalga oshirish, o‘z navbatida “o‘z uyingni o‘zing asra” degan so‘zga amal qilgan holda fuqarolardan ko‘ngillilari bilan birgalikdagi ishlarni tashkil etish va amalga oshirish;

ma‘muriy hududda jamoat tartibini saqlash va fuqarolar xavfsizligini ta‘minlash;

ma‘muriy hududda huquqbuzarliklarning umumiy, maxsus, yakka tartibdagi va viktimologik profilaktikasini tashkil etish va amalga oshirish;

ma‘muriy hududda pasport-viza va nazorat-litsenziyalash qoidalariga rioya etilishini ta‘minlash jarayonida axborotlar almashish;

faoliyati taqiqlangan tashkilotlar, diniy-ekstremistik guruhlar va shu kabi faoliyatga aloqador bo‘lgan shaxslarni aniqlash yuzasidan o‘zaro axborotlar almashish;

ma‘muriy hududda sodir etilgan jinoyatlarni aniqlash va fosh etish choralari ko‘rishda axborotlar almashish;

jinoyat sodir etib sud va tergov organlaridan yashirinib yurgan, bedarak yo‘qolgan shaxslar, axloq tuzatish ishlari tariqasida jazodan bo‘yin tovlab yurgan mahkumlarni qidirib topish, shaxsi noaniq murdalarni shaxsini aniqlashda axborotlar almashish;

ozodlikdan mahrum etish bilan bog‘liq bo‘lmagan jazolarga hukm qilingan shaxslarga nisbatan profilaktik-nazorat ishlarini amalga oshirishda axborotlar almashish;

huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshirishda hamkorlikni ta‘minlash;

huquqbuzarlikdan jabrlangan shaxslarga yordam ko‘rsatish ishlarida ishtirok etish;

favqulodda hodisalar oqibatlarini bartaraf etishda ishtirok etish.

Profilaktika inspektorining davlat organlari va jamoat tashkilotlari bilan hamkorlikdagi faoliyati jamiyatda xavfsizlikni ta‘minlash va jinoyatchilikni oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu hamkorlik quyidagi asosiy jihatlarni o‘z ichiga oladi:

Ma'lumot almashish: O'zaro ma'lumotlar orqali jinoyatchilik darajasini pasaytirish.

Ta'lim va tarbiya: Yoshlarni jinoyatchilikdan saqlashga qaratilgan ta'lim dasturlari.

Jamiyat bilan aloqalar: Aholi bilan muloqot orqali xavfsizlik masalalarini yaxshilash.

Monitoring va nazorat: Jinoyatchilikni kuzatish va profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirish.

Ijtimoiy loyihalar: Jinoyatchilikni kamaytirishga qaratilgan ijtimoiy dasturlarni ishlab chiqish.

Aloqa va hamkorlik: Muammolarni hal etishda manfaatdor tomonlar bilan birgalikda ishlash.

Umuman olganda, profilaktika inspektorining faoliyati jinoyatchilikni oldini olishda samarali va kompleks yondashuvni ta'minlaydi, bu esa jamiyatda xavfsizlik muhitini yaxshilashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. X.T. Odilqoriyev, I. Ismailov, N.T. Ismoilov. Ma'muriy huquq: Darslik// – T., 2010.
2. N.T. Ismoilov, D.D. Babaev. Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlarni yuritish: O'quv qo'llanma. – T.: O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, – 2014. – 118 b.
3. X.X. Baxramov. Ichki ishlar idoralari tomonidan ma'muriy majburlash choralari qo'llash asoslari va tartibi: O'quv qo'llanma – T.: O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2014.– 66 b.
4. Ismailov, M.Z. Ziyodullaev. Axborot-tahlil faoliyati asoslari: O'quv qo'llanma – T., 2015. – 78 b.
5. Ismailov, M.Z. Ziyodullaev. Korrupsiyaviy huquqbuzarliklar profilaktikasi: O'quv qo'llanma – T., O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2016. – 78 bet.
6. Ismailov, J.S. Muxtorov, S.Xo'jaqulov. Ichki ishlar organlarining huquqbuzarliklar profilaktikasi faoliyati: O'quv qo'llanma – T., O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2017. – 82 bet.
7. Y.S. Pulatov, I. Ismailov, A.A. Qurbanov. Ichki ishlar organlari faoliyati. Darslik. – T., 2018. – 407 b.